

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE MODEL OF CREATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT OF BASIC SCHOOL ADMINISTRATORS

ผู้วิจัย

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์¹Sutumthum matasananon¹

Sutum011728@Gmail.com

Received: July 06, 2019

Revised: October 04, 2019

Accepted: October 31, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงระยะที่ 2 สภาปัจจุบันและสภาที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 750 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ระยะที่ 3 ตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงระยะที่ 4 การประเมินผลกรณารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไปใช้กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนา จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก แบบทดสอบและแบบประเมินสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 9 ตัวชี้วัดผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. สภาปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากและสภาที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมการพัฒนา ขั้นที่ 2 ความจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา และส่วนที่ 4 การประเมินผลการดำเนินการผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก
4. การประเมินการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไปใช้
 - 4.1 ผลการทดสอบความรู้หลังการใช้รูปแบบการพัฒนาฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพัฒนาฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 - 4.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า หลังการพัฒนาภาวะผู้นำฯ สูงกว่าก่อนการพัฒนาภาวะผู้นำฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

¹รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The research objectives were to develop the model of creative leadership development of basic school administrators. The research was divided into four stages. The first stage was to study the components and indicators of creative leadership of basic school administrators and the samples were 9 experts by purposive sampling; 2) to study the current and desirable states of creative leadership of basic school administrators the samples were 750 directors and head of academic affair teachers by the stratified random sampling technique; 3) to assess the appropriateness of creative leadership development model of basic school administrators and the participants were 9 experts by purposive sampling techniques and 4) the implementation of creative leadership development model of basic school administrators. The target groups are 10 directors as volunteers for the program. The research instruments were questionnaire, semi-structure interview form, group discussion record form, test and questionnaire in satisfaction. The statistics used in data analysis were arithmetic mean and standard deviation.

The results as follow;

1. The components and indicators of creative leadership of basic school administrators consisted of 3 main components and 9 indicators and the assessment in appropriation was at high level.

2. The current stage of creative leadership of basic school administrators was at the high level while the desirable state of creative leadership of basic school administrators was the highest level.

3. The model of creative leadership development of basic school administrators consisted of 4 components as such 1) principle and objectives; 2) the components of creative leadership which need to improve; 3) the process in creative leadership development consisting of 5 stages as such preparation for development, realization for the need in development, model development, implementation and evaluation in development; 4) the assessment from the process and the assessment in appropriation and possibility was at high level.

4. The implementation of creative leadership development model of basic school administrators.

4.1 The result of knowledge assessment after implementing the model of creative leadership development of basic school administrators was higher than before implementing with statistical significance at .01 level.

4.2 The result of creative leadership behavior study after implementing the model of creative leadership development of basic school administrators was higher than before implementing with statistical significance at .01 level.

4.3 The satisfaction analysis of administrators forwards to using the model of creative leadership development of basic school administrators as a whole was at high level.

Key words: Model, Creative Leadership and Basic School Administrators

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นโจทย์สำคัญสำหรับในหลาย ๆ เรื่องทั้งนี้เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีต และความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการที่ดี เพราะการก้าวข้ามที่ช้าจะทำให้เราสามารถถดถอยและเสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญ ซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังต้องเป็นกลไกสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา (Principals) จะต้องทำงานเพื่อให้ความมั่นใจได้ว่าตนเองได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำ (As leader) เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Student learning) เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดการใช้ภาวะผู้นำ (Leadership) (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารความเปลี่ยนแปลงองค์กรและองค์กรที่จะประสบผลสำเร็จจะต้องดำเนินงานโดยใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge Based Organizational Management) ต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างแท้จริง (Learning Organization) ต้องสร้างความท้าทายให้กับผู้นำในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้า และผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมใหม่โดยทำให้ทุกคนสามารถแสดงภาวะผู้นำได้อย่างกว้างขวางทั่วทั้งโรงเรียนจะเต็มไปด้วยผู้นำที่สร้างควมมีประสิทธิภาพโดยการเรียนรู้

การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม สร้างความสำนึกในความรับผิดชอบร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้งในสถานการณ์ปกติ และสถานการณ์ที่เสี่ยง มุ่งปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในอนาคต สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นให้บุคคลมีทักษะจำเป็นทั้ง 3 R และ 7 C ที่สำคัญคือทักษะด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเรื่องใหม่ ๆ คิดทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่มาของการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) สอดคล้อง Danner, (2008). กล่าวว่าผู้นำในด้านการศึกษา ต้องมีความคิดวิเคราะห์ก่อนคิดเมื่อวิเคราะห์แล้วจะต้องคิดสิ่งใหม่ ๆ ในที่สุดก็จะนำไปสู่ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (Creative & Product Leadership) ผู้นำรุ่นใหม่ต้องคิดใหม่และต้องมีผลงานจากการคิด คือจะต้องมีผลงานจากการมองในเชิงของ Critical mind, Transformation และ Imaginary ไปพร้อมกันสอดคล้องกับ ชีระ รุญเจริญ, (2553) ได้กล่าวว่าสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ดังนั้นนักการศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนกระแสนของการศึกษาใหม่ เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างผลผลิตในทางสร้างสรรค์เป็นผลผลิตใหม่ ๆ ที่เกิดจากความคิดและสติปัญญาของผู้นำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และสอดคล้องกับสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2553) กล่าวว่า เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างผลผลิตในทางสร้างสรรค์เป็นผลผลิตใหม่ ๆ ที่เกิดจากความคิดและสติปัญญาของผู้นำ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงควรเป็นโมเดลของการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำต่อไปด้วยวิธีการวิจัยในเชิงแนวคิดรูปแบบ

และกระบวนการสำหรับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
ไฟทอริย์ สีนลาร์ตัน. (2553)

จากความสำคัญปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษา
แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของ Casseand Claudel.
(2007), Danner. (2008), Stolland Temperley. (2009),
Harris. (2009), Ubben Hughes and Norris. (2010)
และ ไฟทอริย์ สีนลาร์ตัน (2553) ว่าเป็นแนวคิดที่สามารถ
นำไปใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการทำงาน
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 เพื่อ
นำไปใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ในสถานศึกษา
ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และยังสามารถศึกษา
งานวิจัย พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558). รูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการ
พลศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาที่สร้างขึ้นปฏิบัติการ
ของกลุ่มตัวอย่างต่อรูปแบบการพัฒนาอยู่ในระดับมาก
ความรู้ของผู้เข้าร่วมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา
หรือผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่าก่อนการพัฒนา
และผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้
ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการพัฒนา
ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนของ อนันต์ พันนึก (2554)
วิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยเป็นไปในทาง
เดียวกันว่า โปรแกรมการพัฒนาที่สร้างขึ้นปฏิบัติการของ
กลุ่มตัวอย่างต่อโปรแกรมการพัฒนาอยู่ในระดับมาก
ความรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อน
การพัฒนา หรือผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่า
ก่อนการพัฒนา และผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความพึงพอใจ
อยู่ในระดับมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา โดยการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
รูปแบบของ Keeves P.J. (1988). Bertalanffy, L.V. (1968).
พูลสุข หิงคานนท์ (2540), สมาน อัครวภูมิ (2537), และ
ทิสนา แชมณีน. (2548). เป็นแบบแผนหรือโครงสร้างใน

การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการ
การบริหารจัดการศึกษายุคใหม่ ให้มีคุณภาพสู่การพัฒนา
คุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่ง
เรียนรู้ยุคใหม่เพื่อคุณภาพของคนไทยยุคใหม่ให้เป็นบุคคล
ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ ของ Casse and Claudel. 2007;
Danner. 2008; Stoll and Temperley. 2009;
Harris. 2009; Ubben Hughes and Norris.
2010 และ ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2553).
ประกอบ ด้วย 1. การมีจินตนาการ
2. การมีความยืดหยุ่น 3. การมีวิสัยทัศน์

แนวคิดการพัฒนารูปแบบองค์ประกอบรูปแบบ ของ Keeves
P.J. (1988). Bertalanffy, L.V. (1968). พูลสุข หิงคานนท์
(2540), สมาน อัสวภูมิ (2537), และ ทิศนา ขมณี. (2548).
องค์ประกอบรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วนได้แก่ส่วนที่ 1
หลักการและวัตถุประสงค์ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำ
ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ มี 5 ขั้น ขั้นที่ 1
การเตรียมความพร้อมการพัฒนา ขั้นที่ 2 ความจำเป็นใน
การพัฒนาขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาขั้นที่ 4 การนำไปใช้
ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา และส่วนที่ 4 การประเมินผล
การดำเนินการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อนำรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยเป็นประโยชน์แก่การนำไปวาง
แผนการพัฒนาภาวะผู้นำและการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสามารถกระตุ้นให้บุคลากรทำงานร่วมกัน
อย่างเต็มศักยภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานสามารถนำไปสู่
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุด
และเป็นข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัย
ขอนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบองค์ตัวชี้วัด ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน
โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารตำรา
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และสังเคราะห์
องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ 3 องค์ประกอบหลัก 9
ตัวชี้วัด สร้างแบบสอบถามความเหมาะสมองค์ประกอบ
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ฯ นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม
มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
ตามแนวคิดของLikert (Likert Scale) และค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ในระดับ 0.99

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำตรวจสอบ
ความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2561 จำนวน 8,390 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 375 คน ครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 375 คน รวมทั้งหมด 750 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เทียบจำนวน ประชากรและเปิดตารางสำเร็จรูปของเคจซีเมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) นำข้อมูลจากการศึกษาของค้ประกอบตัวชี้วัดจากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 375 คน โดยได้กำหนดรหัสสำหรับผู้บริหาร คือ 001- 375 และครูหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 375 คน โดยได้กำหนดรหัสสำหรับครูหัวหน้างานวิชาการ คือ 0001 - 000375

2. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 750 ฉบับ มีความสมบูรณ์ 750 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ

Likert (Likert Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจความตรงค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 นำไปลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.419 – 0.798 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ในระดับ 0.99

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดกระทำตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ดัชนีประเมินความต้องการจำเป็นใช้สตูร์ (Modified Priority Needs Index : PNI Modified)

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) นำข้อมูลจากระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นแล้วร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามกรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบฯ (รูปแบบฯฉบับที่ 1)

2) ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบฯใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Technique)

3) ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Technique) ตามวัน เวลา สถานที่กำหนดโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการตามหลักการสนทนากลุ่มย่อย

4) ประมวลประเด็นสำคัญจากการดำเนินการสนทนากลุ่มย่อยมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ (รูปแบบฯฉบับที่ 2)

5) ปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ

6) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (ชุดเดิม)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการตรวจสอบยืนยันและประเมิน
รูปแบบฯ

1. การตรวจสอบยืนยันโดยการสนทนากลุ่มย่อย
เครื่องมือได้แก่แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อยสร้างขึ้น
จากองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา รูปแบบการ
พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

2. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ
และคู่มือการใช้รูปแบบฯ เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามมี
ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตาม
แนวคิดของ Likert (Likert Scale) 5 ระดับ และค่าความ
เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับอยู่ใน
ระดับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการ
สนทนากลุ่มย่อยจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒินำมา
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การวิเคราะห์การประเมินความเหมาะสม
ของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยการหาค่าเฉลี่ย
(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 4 ผลการนำรูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานไปใช้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครู
หัวหน้างานวิชาการ ที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนา จำนวน
20 คน โดยการเลือกแบ่งเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้
ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนการพัฒนาหลัง
การพัฒนา และระยะติดตามผลการพัฒนาจากผู้เข้ารับ

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากผู้บริหารสถานศึกษา
ครูหัวหน้างานวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนร่วมกับผู้เข
าร่วมพัฒนาทั้งก่อน เขารับการพัฒนาและหลังเขารับการ
พัฒนาและระยะติดตามผลการพัฒนาด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในแนวคิด
หลักการของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ
4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่
ระหว่าง 0.67–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.28–0.75
และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

2. แบบประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ
คือ ฉบับประเมินตนเอง และฉบับบุคคลอื่นเป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า
ความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับอยู่ในระดับ 0.98

3. แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
แบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) ตามแนวคิดของ Likert 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด
มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผ่านการตรวจความตรงค่า
IOC ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 นำไปลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร
โรงเรียน และครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษ
ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คนมีค่าอำนาจจำแนก
อยู่ระหว่าง 0.419–0.798 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถามทั้งฉบับ อยู่ในระดับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาตรวจสอบ
ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูล
มาประมวลผลทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น
3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับภาวะผู้นำ
เชิงสร้างสรรค์ ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา มา
เปรียบเทียบความแตกต่างทางสถิติ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับภาวะผู้นำ
เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาหลังการพัฒนา
และระยะติดตามผลการพัฒนามาเปรียบเทียบความ
แตกต่างทางสถิติ

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับความ
พึงพอใจที่มีต่อรูปแบบฯ โดยใช้การประเมินผลทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์
ของการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านการมีจินตนาการ	3.80	0.94	มาก
2. ด้านการมีความยืดหยุ่น	3.92	1.00	มาก
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.48	1.01	มาก
โดยรวม	3.75	0.99	มาก

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและทั้ง 3 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} 3.75, S.D.0.99)

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น
ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ ความต้องการ
	\bar{X}	S.D.	แปล ความหมาย	S.D.	แปล ความหมาย			
1. ด้านการมีจินตนาการ	3.50	0.94	มาก	3.78	1.25	มาก	0.28	3
2. ด้านการมีความยืดหยุ่น	3.32	1.06	มาก	4.53	0.89	มากที่สุด	1.21	1
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.48	1.03	มาก	4.32	1.04	มากที่สุด	0.84	2
โดยรวม	3.50	0.98	มาก	4.03	0.89	มากที่สุด	0.63	

จากตาราง 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} 3.50, S.D.0.98) และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} 4.03, S.D.0.89)
ความต้องการจำเป็นด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือ ดานการมีจินตนาการดานการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ดานการมีความยืดหยุ่น

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต่อพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา ขั้นที่ 2 การตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา และส่วนที่ 4 การประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ

ที่	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	หลักการและวัตถุประสงค์	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
2	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต่อพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
3	กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	4.95	0.22	มากที่สุด	4.88	0.33	มากที่สุด
4	การประเมินผลการดำเนินการ	4.91	0.28	มากที่สุด	4.66	0.51	มากที่สุด
โดยรวม		4.94	0.27	มากที่สุด	4.79	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.27) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.48)

4. ผลการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

4.1 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการพัฒนาฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้าน และผลการประเมินระยะติดตามผลการพัฒนา มีระดับสูงกว่าหลังการพัฒนาทุกด้าน

4.3 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยองค์ประกอบตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 9 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบ 1 ด้านการมีจินตนาการ (imagination) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีความคิด

ริเริ่ม มีอารมณ์ขัน และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีความยืดหยุ่น (flexibility) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความสามารถในการคิด และทำอย่างอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้ความคุ้นเคยความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ และการเปิดกว้างรับความคิดใหม่ ๆ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ (vision) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การสร้างวิสัยทัศน์

การเผยแพร่วิสัยทัศน์และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผลการประเมินฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ดังที่ Bennis (2002) กล่าวว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเกี่ยวข้องกับความสำเร็จคือความไว้วางใจในการบริหารจัดการระบบ โครงสร้างกระบวนการการควบคุมซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ (Vision) 2) มีความไว้วางใจ (Trust) 3) การมุ่งความสำเร็จ (Success) 4) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) เช่นเดียวกับ Casse and Claudel (2007) ได้สรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) มีจินตนาการ (imagination) และ 2) มีความยืดหยุ่น (Flexibility และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติกาญจน์ปฏิพันธ์ (2555) พบว่า โมเดลสมการเชิงโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีพศึกษามี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีจินตนาการและด้านการมีความยืดหยุ่น

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการมีจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าวิสัยทัศน์เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตอย่าง

ชัดเจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศคนที่มีวิสัยทัศน์จะเป็นคนที่มองไกลใจกว้างกล้าที่จะปรับเปลี่ยนเรียนรู้เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ให้กับตัวเองเปิดใจกว้างเป็นส่วนหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะกล้าคิดกล้าฝันกล้าตัดสินใจเชื่อมั่นและตั้งมั่นในวิสัยทัศน์ร่วมกันวางแผนอนาคตขององค์การ ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2553) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เป็นความสามารถของผู้นำในการรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์การเป็นอย่างดีสามารถกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์การได้อย่างชัดเจนรวมถึงขยายความคิดให้คนยอมรับยอมปฏิบัติตามมีการให้กำลังใจกับทุกคนและสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวางสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ชนาฤทธิ์ (2556) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 พบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

3. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องพัฒนา ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มี 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา ขั้นที่ 2 การตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาส่วนที่ 4 การประเมินผลการดำเนินการและผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากได้นำแนวคิดการสร้างรูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญหลักการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้หลักความพร้อมและความไม่รู้ในการพัฒนา หลักการเรียนรู้แบบนำตนเอง (self-directed learning) หลักการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) แบบการมีส่วนร่วมหลักการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (reflection

practitioner) และหลักการประเมินผลตามสภาพจริงเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งส่วนประกอบทั้ง 4 ส่วนขั้นตอนและกิจกรรมการพัฒนาที่กำหนดล้วนมีความสัมพันธ์กันดังที่ Keeves (1988) กล่าวว่ารูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรและ Bertalanffy (1968) กล่าวว่าโครงสร้างรูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรและสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558).รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1. หลักการ และวัตถุประสงค์ 2. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางนวัตกรรมที่ต้องพัฒนา 3. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมมี 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา ขั้นที่ 2 การตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา และ 4. การประเมินผลการดำเนินการ ผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ พบว่า รูปแบบโดยภาพรวมของทุกด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

4. ผลการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษามีคะแนนความรู้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ยอดสละ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนความรู้ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์หลังพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.1 ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้านและผลการประเมินระยะติดตามผลการพัฒนา มีระดับสูงกว่าหลังการพัฒนาทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ยอดสละ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาก่อนพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก หลังพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาหลังพัฒนาและระยะติดตามผล พบว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาระยะติดตามผลสูงกว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาหลังพัฒนา

4.2 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องงานวิจัย วิมล จันทรแก้ว (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้บริหารโรงเรียนที่จะเข้าร่วมพัฒนาต้องมีความตระหนักและเห็น ความสำคัญของการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอีกทั้งยังต้องสามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมพัฒนาตามรูปแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบเนื่องจากการพัฒนาตามรูปแบบจะมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นระบบ ดังนั้นจึงควรได้รับ

การสนับสนุนด้านการพัฒนาภาวะผู้นำโดยให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลายรูปแบบเช่น การเข้ารับการฝึกอบรมการประชุมสัมมนาการศึกษาต่อ และศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ควรนำรูปแบบการพัฒนาด้านวิชาชีพที่หลากหลายมาผสมผสานและบูรณาการในการพัฒนา เช่น รูปแบบการจัดทำเอกสาร คู่มือประกอบการพัฒนารูปแบบการปฐมนิเทศ รูปแบบการศึกษาด้วยตนเองรูปแบบการฝึกอบรมเข้ม รูปแบบการสืบคน รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม รูปแบบการศึกษาดูงาน รูปแบบการให้มีส่วนร่วมในการสังเกตและประเมิน รูปแบบการให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเป็นที่เลี้ยง รูปแบบการพัฒนาในงาน เป็นต้น ไม่ควรใช้เพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ในการพัฒนา

3. สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด

- สำนักพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยพัฒนา ควรนำรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในตำแหน่งอื่น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่น

3. ควรศึกษาและพัฒนาแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

บรรณานุกรม

- กิตติ กาญจน์ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา*.
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตนา แชนมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง,
- นัยนา ชนาฤทธิ. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ: กระบวนการค้นคว้าใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูลสุข หิงคานนท์. (2540). *การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*.
 วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา*.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- วิมล จันทรแก้ว. (2555). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมาน อัครภูมิ. (2537). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด*. วิทยานิพนธ์-ดุษฎีบัณฑิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สุเทพ พงศ์ศิริวัฒน์. (2553). *ภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์*. เข้าถึงได้จาก <http://suthep.ricr.ac.th>
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). *การบริหารสถานศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 2*.ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาการพิมพ์.
- อนันต์ พันนึก. (2554). *การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.
 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- Bennis, W. (2002). *Creative leadership [ABI]*. Bangkok: Chulalongkorn University. Bovee, L. C. (1993).
 Management. New York: McGraw-Hill.
- Bertalanffy, L.V. (1968). *General system theory: foundations, development, applications*.
 New York: George Braziller.
- Casse, P., & Claudel, P. G. (2007). *Philosophy for creative leadership: How philosophy can turn people into more effective leaders*.
- Casse, P.andP.G.Claudel. (2007). *Philosophy for Creative Leadership : How Philosophy Can turn People into More Effective Leaders*. Athena Press : Publishing Company,
- Danner, S.E. (2008). "Creative Leadership in Art Education: Perspectives of an Art Educator," *Master of Art*. 3(1): 12-17; May,

- Harris, A (2009). "Creative leadership," *Journal of Management in Education*. 23(1): 9-11; June,
- Keeves P.J. (1988). *Educational research, methodology and measurement: an international handbook*.
Oxford : Pergamon Press
- Stoll, L. and Temperley, J. (2009). "Creative leadership : A Challenge of Our Times," *School Leadership and Management*. 29(1) : 63-76, a.
- Ubben, G.C., L.W. Hughes and C.J. Norris. (2001). *The Principal : Creative Leadership for Effective School*.
Boston : Allyn and Bacon.